

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра спортивної медицини, здоров'я людини

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спортивна медицина

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань ___22_ - охорона здоров'я_____

(шифр і назва)

спеціальність ___227 фізична терапія і ерготерапія

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення: факультет фізичної терапії та ерготерапії та факультет підвищення кваліфікації, передпідготовки, післядипломної та заочної освіти (назва інституту, факультету, відділення)

рівень освіти: Бакалавр

спеціалізація: фізична терапія і ерготерапія

Робоча програма з навчальної дисципліни «Спортивна медицина» для студентів спеціалізації ФТ і Е спеціальності 227 Фізична терапія і ерготерапія Шс. (денна і заочна форми навчання)

Розробники:

Гузій О.В., доцент кафедри „ Спортивної медицини, здоров'я людини”,
к.н.фіз.вих., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Спортивної медицини, здоров'я людини

Протокол від. “ 29 ” серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри (Шиян О.І.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 1,5	Галузь знань <u>*0102 фізичне виховання, спорт і здоров'я людини</u>	Нормативна	
Модулів – 1	Напрямок підготовки <u>6.01 02 03 - фізична реабілітація</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	-й
		Семестр	
Загальна кількість годин - 45		5-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи студента - 15	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		10 год. год.	
		Практичні	
		20 год. год.	
		Самостійна робота	
		15 год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/15

для заочної форми навчання – 8/37

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Основною метою навчального курсу «Спортивна медицина» в системі підготовки висококваліфікованих тренерів, педагогів та фахівців з фізичної реабілітації є навчання студентів комплексу медичних знань та навиків для майбутньої професійної діяльності.

Завдання. Викласти теоретичні основи та сформувані у студентів науково-обґрунтовані сучасні уявлення про:

- методи динамічного лікарсько-педагогічного спостереження за станом здоров'я та змінами функціонального стану організму під впливом фізичних навантажень;
- способи визначення рівня загальної та спеціальної фізичної працездатності та значення даного дослідження;
- значення лікарсько-педагогічних спостережень в профілактиці розвитку передпатологічних та патологічних станів у осіб, які виконують фізичні навантаження;
- обґрунтоване і оптимальне дозування фізичних навантажень, оцінка їх ефективності, профілактика розвитку станів перенапруження;
- способи і методи профілактики спортивного травматизму;
- гострі патологічні стани, які можуть виникати при заняттях фізичною культурою та спортом, заходи профілактики та невідкладної долікарської допомоги.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- організацію системи лікарсько-педагогічних спостережень при заняттях фізичною культурою і спортом.
- вплив фізичних навантажень різного ступеня на органи та системи; морфо-функціональні особливості організму спортсмена.
- методик дослідження і оцінки фізичного розвитку.
- методи дослідження і оцінки функціонального стану систем організму.
- методик дослідження і оцінки загальної і спеціальної фізичної працездатності.
- організацію медичного забезпечення спортивних заходів.
- класифікацію і загальні принципи використання засобів підвищення спортивної працездатності та прискорення процесів відновлення.
- причини і ознаки передпатологічних і патологічних станів, захворювань і травм, які виникають при заняттях спортом, засоби їх профілактики.
- правила надання невідкладної допомоги при спортивних травмах та гострих патологічних станах, які розвиваються при виконанні фізичних навантажень та при занятті спортом.

вміти:

- самостійно визначити комплекс методів тестування для оптимізації навчально-тренувального процесу.
- визначати і оцінювати рівень фізичного розвитку осіб, що займаються фізичною культурою і спортом.
- провести прості дослідження функціонального стану і функціональні проби, оцінити їх результати.
- тестувати загальну і спеціальну фізичну працездатність.
- проводити аналіз результатів лікарсько-педагогічних спостережень.
- організувати систему заходів профілактики захворювань і травм при виконанні фізичних навантажень.
- надати першу долікарську допомогу при спортивних травмах та гострих патологічних станах, які розвиваються при виконанні фізичних навантажень та при занятті спортом.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Оцінка фізичного розвитку та функціонального стану систем організму спортсменів та осіб, які займаються фізичною культурою.

Тема 1. Введення в курс «Спортивна медицина». Лікарсько-педагогічний контроль: поняття, мета, завдання, форми ЛПК.

Тема 2 . Методи обстеження в спортивній медицині.

Змістовий модуль 2. Основи спортивної патології. Захворювання і патологічні стани при нераціональних заняттях спортом та ФК.

Тема 1. Загальна характеристика захворюваності спортсменів.

Захворювання і пошкодження органів серцево-судинної системи та системи дихання при заняттях спортом.

Тема 2. Втома, перевтома і перетренованість. Гостре і хронічне фізичне перенапруження. Засоби відновлення спортивної працездатності.

Тема 3. Характеристика спортивного травматизму. Травми головного і спинного мозку.

Характеристика спортивного травматизму. Травми головного і спинного мозку												
Разом за змістовим модулем 2	19	6	8			5						
Усього годин	45	10	20			15						
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Анамнез та методи оцінки фізичного розвитку. Експрес-оцінки соматичного здоров'я дітей та підлітків.	2
2-3	Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи при заняттях окремими видами спорту та фізичною культурою.	4
4	Функціональний стан системи дихання у спортсменів. Зміни показників функції зовнішнього дихання під впливом фізичних навантажень.	2
5	Характеристика функціонального стану нервової системи і нервово-м'язового апарату при заняттях спортом та масовою фізичною культурою.	2
6	Дослідження ортостатичної стійкості організму. Механізми зменшення венозного звороту крові при ортостатичній пробі	2
7	Функціональні проби в діагностиці тренуваності і працездатності спортсмена.	2
8	Гострі патологічні стани, що можуть виникати у спорті та при заняттях фізичною культурою	2
9	Захворювання і травми суглобово-зв'язкового апарату у спортсменів.	2
10	Гострі травми головного і спинного мозку.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Поточний лікарсько – педагогічний контроль за представниками різних спортивних спеціалізацій. Принципи самоконтролю. Лікарсько-педагогічний контроль за юними спортсменами.	10
2	Захворювання та пошкодження периферичної нервової системи у спортсменів.	2
3	Захворювання суглобово-зв'язкового апарату у спортсменів.	2
4	Хронічне перенапруження опорно-рухового апарату.	1
	Разом	15

7. Індивідуальні завдання

(для студентів, які навчаються за графіком сприяння)

1. Підготувати щоденник самоконтролю.
2. Підготувати реферати на тему:
Оптимізація тренувального процесу спортсмена.
Особливості лікарсько-педагогічного контролю за особами різного віку і статті.
Причини і синдроми перетренованості і перенапруження у спортсменів.

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять в усній та письмовій формах.

- Опитування
- Тестовий контроль
- Захист практичних досліджень

9. Залікові вимоги

1. Мета, завдання та зміст спортивної медицини.
2. Зміст і суть лікарсько-педагогічних спостережень.
3. Оперативний, поточний та етапний контроль при лікарсько-педагогічних спостереженнях.
4. Методи дослідження, які застосовуються при лікарсько-педагогічних спостереженнях.
5. Функціональні проби, які застосовують при лікарсько-педагогічних спостереженнях.
6. Поняття «спортивний анамнез», значення даного дослідження в оцінці стану здоров'я спортсменів.
7. Методи оцінки фізичного розвитку.
8. Функціональні особливості серцево-судинної системи у спортсменів.

9. Гіпертрофія міокарду. Поняття про "спортивне серце".
10. порушення провідності та збудливості міокарду у спортсменів.
11. Методи дослідження нервової системи у спортсменів, неврологічний анамнез.
12. Методика комбінованої функціональної проби Летунова.
13. Реакція пульсу та артеріального тиску на дозоване навантаження у спортсменів.
14. Особливості функціонального стану системи органів дихання у спортсменів.
15. Зміни функції дихальної системи при фізичних навантаженнях.
16. Визначення статичної та динамічної координації у спортсменів.
17. Методика і значення визначення функціонального стану вестибулярного аналізатора у спортсменів.
18. Дослідження функціонального стану вегетативної нервової системи у спортсменів.
19. Захворювання периферичної нервової системи у спортсменів.
20. Ортостатичний шок.
21. Функціональні проби із зменшенням венозного повернення.
22. Характеристика тесту PWC 170.
23. Методика проведення та характеристика Гарвардського степ-тесту.
24. Поняття про МПК. Способи визначення МПК.
25. Типи реакцій серцево-судинної системи на дозоване фізичне навантаження.
26. Захворювання суглобово-зв'язкового апарату у спортсменів.
27. Особливості лікарського контролю за фізичним вихованням дітей та підлітків.
28. Класифікація засобів відновлення.
29. Гостре перенапруження. Причини виникнення, прояви, профілактика.
30. Причини, механізми і профілактика спортивних травм у спортсменів.
31. Класифікація спортивних травм. Травматизм в окремих видах спорту.
32. Пошкодження шкірних покривів у спортсменів.
33. Пошкодження суглобово-зв'язкового апарату і суглобів у спортсменів.
34. Травми кісток у спортсменів. Долікарська допомога.
35. Механічні пошкодження м'яких тканин у спортсменів. Долікарська допомога.
36. Механізми розвитку сонячного та теплового ударів. Перша допомога..
37. Травматичний шок. Долікарська допомога.
38. Травми головного мозку. Долікарська допомога.
39. Загальна характеристика структури захворюваності у спортсменів.
40. Серцево-судинні захворювання у спортсменів. Етіологія, клініка та профілактика.

41. Надрив та розрив м'язів та сухожиль. Перша допомога..
42. Гравітаційний шок. Причини та механізм виникнення, профілактика.
43. Перетренованість. Причини виникнення та профілактика.
44. Причини і механізми втрати свідомості у спортсменів. Клініка і профілактика.
45. Гостре перенапруження міокарду.
46. Гіпоглікемічний стан. Причини, клінічні ознаки, перша допомога.
47. Гостра серцева недостатність у спортсменів. Перша допомога.
48. Травми внутрішніх органів у спортсменів. Перша допомога.
49. Травми спинного мозку у спортсменів. Перша допомога.
50. Принципи надання першої допомоги при спортивних травмах.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				
T1	T2			T3	T4	T5		50
10	10			10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Змістовний модуль1. Оцінка фізичного розвитку та функціонального стану систем організму спортсменів та осіб, які займаються фізичною культурою.

Теми та зміст практичних занять.

Тема 1. (заняття 1) **Введення в курс «Спортивна медицина».** Лікарсько-педагогічний контроль: поняття, мета, завдання, форми ЛПК.

Види лікарсько-педагогічного контролю. Первинне лікарське обстеження: визначення та оцінювання фізичного розвитку фізкультурників і спортсменів.

Тема 2. (заняття 2 - 6) **Методи обстеження в спортивній медицині.**

Визначення і оцінювання реакції системи кровообігу на функціональні проби. Визначення функціонального стану апарату зовнішнього дихання. Визначення тону вегетативної нервової системи при зміні положення тіла. Методи визначення фізичної працездатності.

Тема3. (заняття 7-8) **Загальна характеристика захворюваності спортсменів. Захворювання і пошкодження органів серцево-судинної системи та системи дихання при заняттях спортом.** Особливості контролю за особами різного віку і статті. Позитивний і негативний вплив фізичних навантажень на організм.

Тема 4. (заняття 9) **Втома, перевтома і перетренованість. Гостре і хронічне фізичне перенапруження. Засоби відновлення спортивної працездатності.** Причини виникнення перенапруження і перетренованості. Перша допомога і запобігання гострим станам у спорті.

Тема5. (заняття 10) **Характеристика спортивного травматизму. Травми головного і спинного мозку.** М'язове стомлення і відпочинок у тренувальному процесі. Засоби профілактики спортивних травм. Перша допомога при різних видах травм.

13. Рекомендована література

Базова

1. Романчук О.П. Лікарсько-педагогічний контроль в оздоровчій фізичній культурі: навч.-метод. пос./ О.П.Романчук. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2010. – 206 с.
2. Шаповалова В.А., Коршак В.М. та ін. Спортивна медицина та фізична реабілітація /В.А. Шаповалова, В.М. Коршак. – Київ.: Медицина, 2008.- 248с.
3. Граевская Н.Д. Спортивная медицина. Ч.2 / Н.Д.Граевская, Т.И.Долматова. – М.: Сов. спорт, 2004. - 304 с.: ил.
4. Дембо А. Г., Земцовский Э. В. Спортивная кардиология.- Л.: Медицина, 1989. - 426 с.
5. Дембо А.Г. Врачебный контроль в спорте. - М.: Медицина, 1988. – 288с., ил.
6. Детская спортивная медицина / Под ред. С.Б.Тихвинского, С.В.Хрущева. – М.: Медицина. – 1991. – 560 с.

7. Дубровский В.И. Спортивная медицина: учеб. для студентов вузов, обучающихся по педагогическим специальностям – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 528 с.: ил. 16 с.
8. Заболевание и повреждения при занятиях спортом / Под ред. Дембо - Медицина, 1991. - 336 с.
9. Клапчук В.В., Дзяк Г.В., Мурамов І.В. та ін. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.
10. Майкелі Лайл, Дженкінс Марк. Енциклопедія спортивної медицини: пер. с англ. - Санкт-Петербург: Лань, 1997 - 400 с.
11. Макарова Г.А. Спортивная медицина: Учебник – М.: Советский спорт, 2006. – 480 с.

Допоміжна

1. Мурза В.П. Спортивна медицина: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / В.П.Мурза, О.А.Архипов, М.Ф.Хорошуха; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". – К.: Університет "Україна", 2007. - 249 с
2. Спортивная медицина / Под ред. А.В.Чоговадзе, Л.А.Бутченко. – М.: Медицина, 1984. – 384 с., ил.
3. Спортивная медицина. Практические рекомендации/под ред. Д.Джексона. – Киев, Олимпийская литература, 2003. – 383 с.
4. Спортивная медицина: Учеб. для ин-тов физ. культ./ Под ред. В.Л.Карпмана. – М.: Физкультура и спорт, 1987. – 304 с., ил.
5. Спортивная медицина: учеб. пособие / под ред. В.А.Епифанова – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2006. – 336 с.
6. Спортивные травмы / Под ред. П. А. Ф. Х. Ренстрема - К.: Олимп. л-ра, 2002 - 378 с.

